

130

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی (M.Sc)

عنوان:

بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با
خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال سوم متوسطه شهر سراوان سال

تحصیلی ۸۷/۸۸

استاد راهنما:

دکتر حجت‌اله فانی

استاد مشاور:

دکتر رضا ستار

نگارنده:

عبدالملک سپاهیان

۱۳۸۸ / ۹۷ / ۱

مهره سید محمد
مهره سید محمد

سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۷

۱۳۱۰۷۷

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

این پایان نامه تحت عنوان:

" بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال سوم متوسطه شهر سراوان سال تحصیلی ۸۷/۸۸" به منظور دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی توسط عبدالملک سپاهیان تهیه و تدوین شده است و در جلسه دفاع مورخ ۸۸/۵/۱۷ با حضور داوران پس از دفاع با نمره ۱۸/۵ و با درجه عالی مورد تایید قرار گرفت.

استاد راهنما : دکتر حجت‌الله فانی

استاد مشاور : دکتر رضا ستار

استاد داور : دکتر عباس قلتاش

مدیر گروه : دکتر عباس قلتاش

تقدیر نامه

زبان ما از بیان شکر نعمت آموختن
قاصر است و تعلم هدیه حق است.

از جناب آقای دکتر فانی استاد راهنمای این پژوهش که با صبر و متانت و
دلسوزی در تمامی مراحل تحقیق به راهنمایی اینجانب پرداخته و جناب آقای
دکتر ستار استاد مشاور که راهنمایی‌های ایشان همیشه راهگشای مسایل این
پژوهش بوده است و همچون تمام عزیزانی که در انجام این تحقیق از کمک‌های
فکری و یا نوشته‌های ایشان بهره برده‌ام. همچنین از جناب آقای دکتر صالحی که
مشاوره آماري به اینجانب داده‌اند. به مصداق آیه شریفه "من لم یشکر المخلوق لم
یشکر الخالق" کمال تشکر و امتنان را دارم و امیدوارم که در تمام مراحل زندگی
خداوند یار و نگهدارشان باشد.

بالاخره، گرم‌ترین و صمیمانه‌ترین سپاس‌ها را مدیون همسر و دخترانم
هستم که بهترین لحظات زندگی را که باید در کنارشان می‌بودم را فدا کرده و مرا
در انجام این پژوهش یاری داده‌اند.

این اثر کوچک و ناچیز تقدیم تمامی اسطوره‌های علم و دانش

تقدیم اساتید بزرگوارم :

دکتر فانی، دکتر قلتاش، دکتر غیائی، دکتر صالحی، دکتر فلاحی

و

تمام عزیزانی که در راه علم و دانش خدمت می‌کنند.

و

تقدیم همسر فداکارم و دختران خوبم

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، تعیین رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سال سوم متوسطه شهر سراوان در سال تحصیلی ۸۸-۸۷ بوده است. نمونه آماری ۵۳۰ نفر دانش‌آموز (۲۴۲ پسر و ۲۸۸ دختر) از جامعه آماری ۱۰۶۰ نفری (۴۸۳ پسر و ۵۷۷ دختر) با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای برگزیده شد. در این تحقیق میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان متغیر پیش‌بین و خلاقیت و پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیرهای ملاک در نظر گرفته شدند. برای سنجش متغیر میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات از پرسشنامه محقق ساخته و برای سنجش میزان خلاقیت از پرسشنامه خلاقیت عابدی و همچنین برای سنجش پیشرفت تحصیلی از معدل نیم‌سال اول سال تحصیلی ۸۸-۸۷ دانش‌آموزان استفاده گردید. در این تحقیق برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردیده است. نتایج حاصله نشان داد که بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همین‌طور بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان پسر و دانش‌آموزان دختر رابطه مثبت معنادار وجود دارد. بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی رابطه معنادار وجود ندارد. اما بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر رابطه مثبت معنادار وجود دارد. ولی بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر رابطه معناداری وجود ندارد. در پایان، نتایج حاکی از وجود رابطه مثبت معنادار بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان دختر و پسر، وجود رابطه مثبت معنادار بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و عدم وجود رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر بوده است.

کلیدواژه‌ها: فناوری اطلاعات و ارتباطات، خلاقیت و پیشرفت تحصیلی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۴	بیان مساله
۷	اهمیت و ضرورت تحقیق
۸	اهداف تحقیق
۹	فرضیه های تحقیق
۱۰	تعریف اصطلاحات و متغیرهای مورد استفاده در پژوهش
۱۲	فصل دوم پیشینه تحقیق
۱۳	مقدمه
۱۳	پیشینه نظری تحقیق
۱۳	فناوری اطلاعات و ارتباطات
۱۶	پارادیم فناوری اطلاعات
۱۷	رویکرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش
۱۹	انتظارات کشور از فناوری اطلاعات و ارتباطات
۱۹	برخی از توقعات
۲۰	نقشه فعالیتهای کشور در حوزه توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش
۲۱	کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات
۲۱	امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات برای آموزش
۲۳	ویژگی های فناوری اطلاعات و ارتباطات

۲۶	عواملی که به توسعه و پیشرفت فناوری کمک می کنند
۲۸	چشم انداز آینده آموزش و پرورش از نظر بورک با توجه به پیشرفت های فزاینده فناوری
۲۹	نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در یادگیری
۲۹	نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش موضوعات درسی
۳۳	محدودیت های استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش ایران
۳۵	بهینه سازی استفاده از اینترنت
۳۷	آموزش مجازی
۴۰	مدرسه هوشمند
۴۲	خلاقیت
۴۳	مفهوم و جایگاه خلاقیت و نوآوری
۴۵	تفاوت خلاقیت و نوآوری
۴۷	پنج جنبه از تفکر خلاق که از پایه های نظری گوناگون بیرون کشیده شده است
۵۱	معلم و شیوه های پرورش تفکر خلاق
۵۳	راههای ایجاد و پرورش تفکر خلاق
۵۳	مدیران آموزشی و نقش آنها در پرورش تفکر خلاق و نوآوری در دانش آموزان
۵۴	خانواده و خلاقیت
۵۵	موانع رشد خلاقیت در دانش آموزان
۵۶	نقش خلاقیت و نوآوری در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
۵۷	سه عامل پیشرفت تحصیلی
۵۷	پیشینه عملی تحقیق
۵۷	پیشینه داخلی
۶۰	پیشینه خارجی

۶۵	جمع بندی
۶۶	فصل سوم روش تحقیق
۶۷	مقدمه
۶۷	روش تحقیق
۶۷	جامعه آماری و نمونه آماری
۶۸	روش جمع آوری اطلاعات
۶۸	ابزار گردآوری اطلاعات
۷۱	روش تجزیه و تحلیل آماری
۷۲	فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده ها
۷۳	مقدمه
۷۳	فرضیه اول پژوهش
۷۴	فرضیه دوم پژوهش
۷۴	فرضیه سوم پژوهش
۷۵	فرضیه چهارم پژوهش
۷۶	فرضیه پنجم پژوهش
۷۶	فرضیه ششم پژوهش
۷۸	فصل پنجم بحث و نتیجه گیری
۷۹	مقدمه
۷۹	بحث و نتیجه گیری
۸۲	برخی یافته های دیگر تحقیق
۸۳	بحث یافته های تحقیق
۸۳	نتیجه گیری کلی

۸۴	پیشنهادات کاربردی
۸۴	پیشنهادات برای پژوهش های آینده
۸۵	محدودیت های تحقیق
۸۶	منابع و ماخذ
۸۷	منابع فارسی
۹۲	منابع لاتین
۹۷	پیوستها و ضمائم

فهرست جداول و نمودارها

صفحه

موضوع

صفحه	موضوع
۶۷	جدول ۳-۱: جامعه آماری به تفکیک رشته تحصیلی و جنسیت
۶۸	جدول ۳-۲: نمونه آماری بر حسب جنسیت و رشته تحصیلی
۷۳	جدول ۴-۱: توصیف نمونه آماری بر حسب جنسیت
۷۳	جدول ۴-۲: رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش آموزان
۷۴	جدول ۴-۳: رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان
۷۵	جدول ۴-۴: رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش آموزان پسر
۷۵	جدول ۴-۵: رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش آموزان دختر
۷۶	جدول ۴-۶: رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر
۷۷	جدول ۴-۷: رابطه بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر
۸۲	جدول ۵-۱: بررسی بین میانگین متغیرها با جنسیت
۸۳	نمودار ۵-۱: بررسی بین میانگین متغیرها با جنسیت

فصل اول

کلیات تحقیق

عصر حاضر را باید تلفیقی از ارتباطات و اطلاعات دانست. عصری که بشر در آن بیش از گذشته نیازمند به داشتن اطلاعات و برقراری ارتباط برای کسب اطلاعات مورد نیازی- باشد. امروزه با دراختیار داشتن فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی مختلف و پیشرفته، امکان برقراری سریع ارتباط و تبادل سریع اطلاعات بیش از پیش میسر گردیده است. افراد در هر کجا که باشند می-توانند آخرین اطلاعات مورد نیاز خود را در هر زمینه‌ای دریافت کنند. اما بی شک بیشترین تاثیر پدید آمدن فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطی بر محیط‌های آموزشی بوده است. کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش سبب شده است تا محیط آموزشی به سوی مجازی شدن سوق پیدا کند. این امر سبب می‌شود تا ارتباطات میان افراد به منظور آموزش و گسترش دانش به گونه‌ای فزاینده از طریق رایانه امکان پذیر شود. با ظهور و گسترش اینترنت این رسانه به عنوان یک مکمل جهت تامین نیازهای اطلاعاتی و آموزش مورد استفاده قرار گرفت. (اصنافی و حمیدی، ۱۳۸۲)

در عصر حاضر، فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان ابزار توانمندساز اندیشه و در امتداد فکر انسانها هر لحظه در حال تولید و عرضه اطلاعات است و بدیهی است که رسالت اصلی نظام تعلیم و تربیت، پرورش و هدایت انسانی است که قدرت گزینش بهترین‌ها را داشته باشد و در هجوم حجم شگفت‌انگیز اطلاعات بر هویت خود باقی بماند. (حمیدی و حدادی، ۱۳۸۶)

فناوری اطلاعات در جهان امروز، چشم‌اندازهایی را برای جهانیان به ارمغان آورده است که بر تمام ابعاد زندگی سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و آموزشی انسان قرن بیست و یکم تاثیر گذاشته است، به گونه‌ای که بیشتر فراگیران را به سمت رایانه‌ها و آموزش کار با آنها سوق داده است. کسب آگاهی، تحصیل دانش و اتصال اطلاعات، مهارت‌آموزی و تجدیدنظر در نگرشها را با استفاده از سیستمهای اطلاعاتی معاصر تسهیل و تسریع کرده است. نفوذ رایانه‌ها در زندگی بشر، جهانی شدن آموزش، تبدیل اقتصاد سنتی به اقتصاد اطلاعاتی و دانش‌محور را در آینده بسیار نزدیکی نوید می‌دهد، مبادله اطلاعات در فرایند مدیریت سازمانها به ویژه، مدیریت آموزشی مرزهای جغرافیایی را از بین برده و جهان پهناور را با آن همه تضاد و شگفتی به هم نزدیک کرده است. به عبارت ساده فاصله‌ها را بسیار تقلیل داده است. نظام‌های اطلاعاتی از لحاظ تولید خدمات

و کالا، بازاریابی و توزیع، تغییرات شگرفی را در گیتی به وجود آورده‌اند. بدون شک دانش و اطلاعات، که از طریق ارائه محتوا و راهبردهای آموزش رسمی گسترش می‌یابد، در تولید و تربیت نیروی انسانی و توسعه پایدار موثر است. رایانه‌ها با فراهم کردن فرصت لازم برای تمرین و کسب دانش بشری و پرورش دانش‌آموزان، به آموزش مدرسه‌ای یاری می‌دهند. (طیب، ۱۳۷۹)

استفاده از فن آوری اطلاعات و ارتباطات در جهان امروز منجر به تغییرات اساسی و عمده-ای در امر آموزش و یادگیری شده است. نخست اینکه، ارائه فراوان اطلاعات، فهم و ادراک و تصور دانش‌آموزان از جهان را دگرگون می‌سازد، دوم؛ توزیع وسیع و قابلیت دسترسی آسان به اطلاعات، رابطه بین آموزگاران و دانش‌آموزان را تغییر داده است، و سوم؛ انعطاف‌پذیری، ابعاد فضا و زمان در محیط سایبرنتیکی^۱، حیات آموزشی بشر را دگرگون می‌سازد. تمام این تغییرات گواه این امر هستند که فناوری اطلاعات و ارتباطات به تدریج به عنصر ضروری برای اصلاحات آموزشی و نوآوری‌های جامعه کنونی بدل شده است، و نظام آموزش ما را به عصر آموزش الکترونیکی^۲ نزدیک می‌کند. (عبادی، ۱۳۸۷)

بنابراین ما در پژوهش حاضر تاثیر فناوری اطلاعات و ارتباطات را بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار می‌دهیم.

---

۱. مطالعه پیام‌ها و مکالمات و روابط در انسان‌ها، گروه اجتماعی، دستگاه‌ها و ... Cybernetic.

۲. E-Learning

بیان مساله

امروزه ما در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات و به کلامی در عصر دانایی به سر می‌بریم. فناوری‌های جدید، به ویژه فناوری‌های مربوط به عرصه اطلاعات و ارتباطات زمینه تحولات سریع و غیر قابل برگشتی در جهان فراهم آورده است. آنچه را که واژه‌ی دانایی به ذهن ما متبادر می‌کند دانش و اطلاعات است. تردید نیست که مجهز بودن به دانش و اطلاعات نوعی فرزاندگی است. دانایی صرف یا در اختیار داشتن دانش و اطلاعات به خودی خود کارایی ندارد و اگر با توانایی، یعنی شگردهای به کارگیری و بهره‌مندی از دانش و اطلاعات، هم‌نشین نشود ناقص می‌ماند. اما اگر دانایی با رفتار و کردار همراه و همگام شود، یعنی با توانایی دمساز گردد، کار آمد می‌شود.

فناوری اطلاعات و ارتباطات عبارت است از گردآوری، سازماندهی، ذخیره و نشر اطلاعات اعم از اطلاعات در قالب صوت، تصویر، متن یا عدد که با استفاده از ابزار رایانه‌ای و مخابراتی صورت پذیرد. (فخیمی، ۱۳۷۹).

ظهور و پیدایش جامعه‌ای اطلاعاتی، بسیاری از فرضیه‌های ما را در زمینه‌ی آموزش با پرسش‌های اساسی روبه‌رو ساخته است. فناوری‌های جدید ارتباطات و اطلاعات، دنیایی را که در آن زندگی می‌کنیم و روش‌های یادگیری چگونه زیستن را تغییر داده‌اند. در آینده‌ی نزدیک بیش از ۸۰٪ امور زندگی بشر به طور مستقیم یا غیرمستقیم به فناوری اطلاعات وابسته خواهد بود و توسعه‌ی فناوری اطلاعات در آموزش و همکاری جهانی نیز نقش ارزنده‌ای خواهد یافت. از سوی دیگر، می‌دانیم که انفجار دانش و فناوری و گسترش وسایل ارتباط جمعی به ویژه پیشرفت چشمگیر و فزاینده‌ی شبکه‌ی ارتباطی بین‌المللی (اینترنت)^۱، وظیفه‌ی نظام آموزشی کشورها را بسیار سنگین‌تر کرده است. هدف امروزی نظام آموزشی تنها انتقال فرهنگ نسل گذشته به نسل آینده نیست. این نهاد باید چنان قابلیت‌هایی را در افراد پروراند که آن‌ها بتوانند خود را با تحول و دگرگونی‌های روزافزون اجتماعی، علمی و فنی جهان آینده، همگام سازند. بنابراین، الزامات زندگی آینده‌ی بشر اقتضا دارد تا محصولات نظام آموزشی آن با فناوری جدید آشنا شوند و اگر قرار باشد گامی فراتر از آشنایی برداشته شود، می‌بایست فرصت‌های کافی برای تمرین و مهارت‌اندوزی را در

^۱.Internet

اختیار دانش‌آموزان قرار دهد. فناوری اطلاعات و ارتباطات، منبعی با ارزش برای تولید دانش، بستری مناسب برای انتقال محتوا و ابزاری توانمند برای ایجاد تعامل در فرآیند یاددهی-یادگیری در کلاس درس می‌باشد و با وجود امکانات بسیاری که در اختیار دارد یادگیری را غنی‌تر می‌سازد. (اریسیان، ۱۳۸۵).

توسعه سریع فناوری اطلاعات و ارتباطات مخصوصاً اینترنت یکی از جذابترین پدیده عصر اطلاعات است. دسترسی ما به فناوری اطلاعات و ارتباطات شکل‌های جدید توانایی‌هایی از ارتباطات، سرویس‌های زیاد آن لاین، محیط‌هایی از تجارت، فرهنگ، سرگرمی و تعلیم و تربیت را فراهم می‌کند. تاپ‌اسکوت^۱ (۱۹۹۸) در انجمن مرکزی نوآوری ادعا کرد که برای اولین بار در تاریخ بچه‌ها نسبت به والدین‌شان راحت‌تر، باهوش‌تر و باسوادتر هستند. این بچه‌ها و جوان‌ترها اعضاء تشکیل دهنده شبکه هستند که رسانه دیجیتال را برای توسعه و نفوذ فرهنگ دیجیتال به راحتی در اجتماع به کار می‌برند (نجمیا، مایدوس، شملا، ۲۰۰۵).^۲

گسترش و سرعت تغییرات در سراسر جهان باعث شده که خلاقیت بیش از پیش اهمیت یابد. کشورها فقط با ابتکار و نوآوری می‌توانند خود را با شرایط جدید وفق داده و همگام با دگرگونی‌ها به پیش روند. بدیهی است در دنیای پیچیده کنونی، کسانی در رقابت با سایرین موفق‌ترند که بتوانند از فرصت‌های پیش‌رو، به بهترین نحو استفاده کنند و این امر جز با افزایش خلاقیت و نوآوری امکان پذیر نیست.

خلاقیت یکی از توانایی‌های شناخت آدمی است که قاعدتاً از سبک شناختی او متاثر می‌شود. طبق نظر گیلفورد: «خلاقیت یعنی حل یک مشکل یا سلسله‌ای از مسایل کوچک و بزرگ» و به نظر راجرز: «خلاقیت یعنی اظهار وجود و استقلال طلبی و حفظ شخصیت انسان» (نقل از فرنودیان، ۱۳۷۰).

خلاقیت به معنی به کارگیری توانایی برای به وجود آوردن اندیشه، فکر و مفهوم جدید است خلاقیت بزرگترین و اثرگذارترین قسمت از وجود هر انسان است که خداوند در وجودش به ودیعه گذاشته است. خلاقیت حد و مرزی ندارد و انسان به عنوان اشرف مخلوقات سرشار از

^۱ . Tapscott

^۲ . Nachmia, Mioduse, Shemla

استعداد و توانایی‌ها است که او را قادر می‌کنند کائنات را به اراده خود درآورد. اما در بررسی‌های به عمل آمده از انسان‌های سرآمد و خلاق مشخص شده است که انسان با این طبیعت ذاتی فقط از ۱۰ درصد ظرفیت ذهنی خود بهره می‌برد و ۹۰ درصد ظرفیت ذهنی او به شکل انرژی و توان نهفته باقی مانده و به تدریج به دلیل راکد ماندن از بین می‌رود. (پورعلی، ۱۳۸۵-۱۳۸۴).

تونی پروکتور (۱۹۹۹) به نقل از ورتهایمر (۱۹۴۵، ۱۹۵۴) خلاقیت را چنین تعریف می‌کنند: خلاقیت عبارت است از: «توانایی پرداختن به یک موضوع با نگاهی جدید و متفاوت» و به عبارتی «فرایند شکستن و دوباره ساختن دانش خود درباره یک موضوع و بدست آوردن بینش جدید نسبت به ماهیت آن.» (گلستان هاشمی، ۱۳۸۲).

جهانی که در آن زندگی می‌کنیم در طول قرون تغییرات بسیار زیادی نموده است. این تغییرات با پیشرفت سریع اختراعات فناورانه شروع شدند. بطوریکه قرن نوزدهم انقلاب صنعتی نامیده شد. که با قدرت ماشین‌های بخار قدرت تولید انسان افزایش یافت. در قرن بیستم خودنمایی ماشین‌های دارای قدرت پرواز و انتشار فوق العاده تکنولوژی‌های کامپیوتری بود که منجر به قدرت خلاقیت بیشتر انسان و امکان ساخته شدن راه‌های جدید در زندگی و کار انسان‌ها با یکدیگر گردید. (ویکتوریا^۱، ۲۰۰۲).

پیشرفت تحصیلی یکی از متغیرهای اصلی آموزش و پرورش است. می‌توان از آن به عنوان شاخص عمده سنجش کیفیت آموزش و پرورش یاد کرد.

با توجه به اینکه دانش‌آموزان در قرن ۲۱ زندگی و کار خواهند کرد، قرنی که سیطره کامپیوتر و رسانه‌های گروهی عالمگیر و اقتصاد جهانی خواهد بود، لذا برای این مشاغل افراد باید ایده‌های تازه را جذب، طرح‌های نو را درک و مسائل غیرسستی را حل کنند. خلاقیت و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات کلید مناسبی برای آمادگی جهت این شغل‌هاست. از طرفی بی-توجهی به پیشرفت تحصیلی و در نتیجه افت تحصیلی در دانش‌آموزان، نابسامانی‌های روحی و روانی دانش‌آموزان و در نهایت نابسامانی‌های اجتماعی را پدید می‌آورد. همچنین با شناخت

¹ . Victoria. L

عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی، از امکانات و تجهیزات در جهت پرورش نیروی انسانی، استفاده بهینه به عمل می‌آید و با کمترین زیان اقتصادی- اجتماعی، نیروی مورد نیاز جامعه پرورش می‌یابد. نظام آموزشی، با مطالعه عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی و شناسایی ابعاد مختلف آن اقدامات مورد نیاز را به منظور بهبود وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان و رفع کاستی‌های موجود به عمل می‌آورد در این پژوهش تلاش شده، تا به مؤلفه‌های استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و خلاقیت، تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی پرداخته شود.

نقش خلاقیت و فناوری اطلاعات و ارتباطات در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در تمام مقاطع تحصیلی بسیار زیاد است و در مقطع متوسطه سهم بسزایی دارد. زیرا که در این مقطع دانش‌آموزان از نظر سنی رشد نموده و آمادگی کافی برای پذیرش بسیاری از مسائل را پیدا نموده‌اند. بنابراین ما در این پژوهش در پی یافتن رابطه بین متغیرهای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، خلاقیت و پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر و دختر سال سوم مقطع متوسطه رشته‌های علوم انسانی، علوم تجربی، ریاضی فیزیک و فنی هستیم.

سوال اساسی این تحقیق این است که چه رابطه‌ای بین میزان دسترسی و استفاده دانش‌آموزان از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی آنها وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

هم اکنون جهان در آستانه انقلاب دیگری قرار دارد که همانند انقلاب صنعتی دارای اهمیت است و جهان را دگرگون می‌کند. انقلاب اطلاعات، همه جنبه‌های زندگی اجتماعی را تحت تاثیر خود قرار داده است و بیش از همه بر نظام آموزشی به سبب ماهیت آن تاثیر گذاشته است. (نفیسی، ۱۳۸۳)

در عصر انفجار اطلاعات و توسعه سریع فناوری، پرداختن به فرایند خلاقیت و ارائه راهکارهای عملی برای رشد و آموزش آن ضروری و اجتناب‌ناپذیر برای ادامه حیات یک جامعه است. هر چند خلاقیت بالقوه در انسان به ودیعه نهاده شده است، اما ظهور آن مستلزم پرورش و به کارگیری آن است. انسان برای بقا نیازمند است که قدرت خلاقیت کودکان را پرورش داده و مورد

استفاده قرار دهد. خلاقیت بشر مهمترین اسلحه اوست که با آن می‌تواند فشارهای زندگی روزانه را کاهش داده یا از بین ببرد. (تورنس^۱، ۱۹۸۲)

استفاده دانش‌آموزان از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش و پرورش، انتظار می‌رود که نتایج تربیتی را بهبود بخشد، مهارت‌های استفاده از فناوری را افزایش دهد و بی‌عدالتی‌های میان گروه‌ها را کاهش دهد. (پلگروم، اندرسون^۲، ۱۹۹۹)

به کارگیری رایانه و فناوری در آموزش، دامنه دانش و یادگیری دانش‌آموزان را به شکل منحصر به فرد غنی می‌سازد. بنابراین دانش‌آموزان باید تشویق شوند تا برای دستیابی به هدف‌های آموزشی گوناگون برنامه علوم و تکنولوژی، با هر روشی که ممکن باشد از رایانه بهره‌گیرند. (زمانی، ۱۳۸۳)

ماشین فناوری اطلاعات و ارتباطات به سرعت به پیش می‌تازد و جوامع دنیا را دستخوش تغییرات بنیادی می‌کند. فعالیت‌ها، مشاغل، مهارت‌ها، فرهنگ‌ها، نیازها و... همه و همه تحت تاثیر این فناوری قرار گرفته و متحول شده‌اند. عصر اطلاعات و ارتباطات آغاز شده است. بی‌شک خلاقیت و پیشرفت تحصیلی سهم عمده و نقش ویژه‌ای در توسعه این فناوری‌ها داشته و دارد. همچنین این فناوری‌ها نیز خود بر خلاقیت و پیشرفت تحصیلی تاثیر گذار است.

با توجه به پیشرفت و در دسترس قرار گرفتن روزافزون رایانه و اینترنت لازم است که تحولات و رابطه آن در آموزش، مانند پیشرفت تحصیلی و خلاقیت مورد بررسی قرار گیرد. لذا براین اساس تحقیق حاضر به بررسی رابطه بین میزان استفاده و دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی و خلاقیت دانش‌آموزان می‌پردازد.

اهداف تحقیق

هدف کلی: بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است.

^۱ . P.Torrance

^۲ . Pelgrum & Anderson

اهداف جزئی

۱. بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان
۲. بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان
۳. بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان پسر
۴. بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان دختر
۵. بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر
۶. بررسی رابطه میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر

فرضیه های تحقیق

۱. بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
۲. بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد.
۳. بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان پسر رابطه معناداری وجود دارد.
۴. بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با خلاقیت دانش‌آموزان دختر رابطه معناداری وجود دارد.
۵. بین میزان دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر رابطه معناداری وجود دارد.